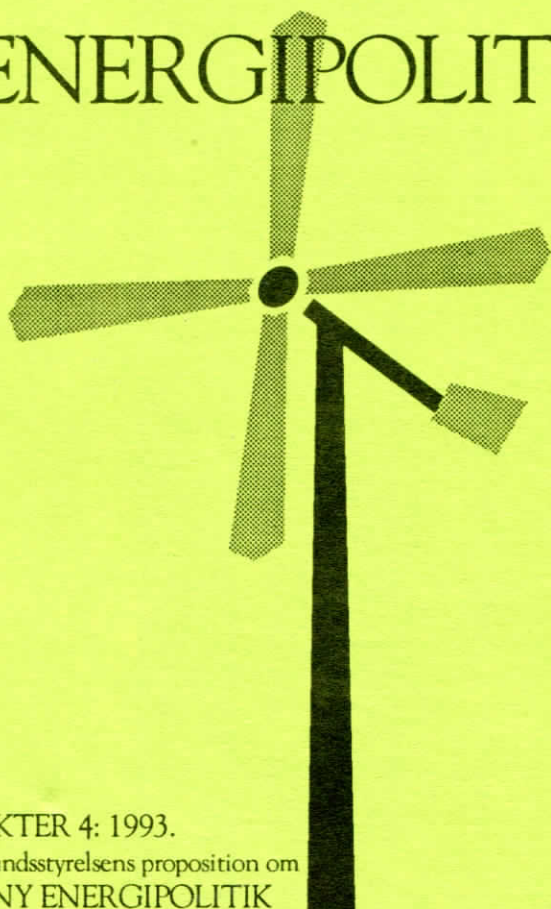

EN FÖRNYAD ENERGIPOLITIK

ÅSIKTER 4: 1993.

Förbundsstyrelsens proposition om

EN NY ENERGIPOLITIK

antagen vid kongressen i Åbo, 17 - 18. 4. 1993.

© SVENSK UNGDOM 1993.

EN NY ENERGIPOLITIK

Det är dags för ett nytänkande inom finländsk energipolitik. Med jämna mellanrum kommer frågan upp om nya storkraftverks vara eller inte vara. Beslutsfattarnas uppgift borde egentligen, såväl inom energiförsörjningen som inom annat näringsliv, vara att sätta sådana ramar och styrmedel för verksamheten, att marknadskrafterna verkar i en allmännyttig riktning.

Det är flera faktorer som spelar in vid avgörandet av den bästa energiförsörjningen för landet. Hit hör åtminstone;

- produktionsekonomiska aspekter, det vill säga närmast investeringar och driftskostnader

- miljöaspekter, det vill säga inverkan både på vår lokala och den globala miljön; hit hör också användningen av naturresurser

- nationalekonomiska aspekter, det vill säga sysselsättande effekt och inverkan på handelsbalansen

- säkerhetsaspekter, det vill säga risken för olyckor men också beredskap för självförsörjning i en krissituation; här har Finland goda möjligheter att lägga en bredare bas för energiförsörjningen, så att vi inte har alla ägg i samma korg.

För Finlands bästa borde vi kunna optimera energiförsörjningen, så att den ger landet den största möjliga nytta med minsta möjliga nackdelar.

De olika alternativ vi har för våra energiförsörjning klarar sig mycket olika i en jämförelse ur dessa olika synvinklar. Utan någon som helst inblandning från beslutsfattarnas sida, är det helt naturligt främst de produktionsekonomiska aspekterna som avgör, vilken energiform vår energiförsörjning kommer att grunda sig på. Eftersom flertalet av de ovannämnda aspekterna i så fall förblir obeaktade, kommer vi inte att få den ur landets synvinkel sätt bästa energiförsörjningen. På pappret kan det verka som den billigaste, det vill säga priset per kWh är lägst. Men i det priset ingår inte de kostnader, som framtida skogsdöd och cancerfall, arbetslöshet och utlandsskuld, storolyckor och energibrist förorsakar. Därför måste politikerna slå fast lagar i en sådan riktning, att energiförsörjningen blir den ur samhällets synvinkel sätt vettigaste. Det är alltså myndigheternas sak att se till att detta alternativ också blir det privatekonomiskt sett fördelaktigaste. Detta görs med ekonomiska styrmedel. Verkställandet av följande 7 huvudförslag skulle vara ett första steg mot en för samhället vettigare energiförsörjning:

1. INFÖR KRAFTIGA SKATTER PÅ UTSLÄPP AV SKADLIGA ÄMNEN, ÅTMINSTONE KOLDIOXID, SVAVELDIOXID, KVÄVEOXIDER!

De energikällor som vi idag använder har alla mycket olika effekter på miljön.

Tyvärr är dessa skillnader nästan inte alls beaktade i beskattningen av dem. Trafikbränslena utgör här ett (positivt) undantag. Av de skatter som tas in för användning av fossila bränslen, tas ca 80% in på trafikbränslena. Detta trots att dessa endast står för ca 20% av koldioxidutsläppen från de fossila bränslena. Varför ska andra (närmast kraftproduktionens) utsläpp av koldioxid slippa så lindrigt undan? Eftersom utsläpp av skadliga ämnen orsakar så kallade externa kostnader, som samhället senare måste betala, skulle det naturligtvis vara vettigare att låta konsumenten betala för dem idag. Genom att införa tillräckligt stora avgifter på utsläpp av till exempel koldioxid, svaveldioxid och kvävedioxider, kommer flera fördelar att uppnås.

Dessa är bland andra:

- den relativa efterfrågan på olika energikällor förändras i en mera miljövänlig riktning
- investeringar i reningsanläggningar blir ännu mera konkurrenskraftiga ur energiproducentens synvinkel
- stora inbesparingar i framtiden, då mindre resurser kommer att behövas för att rena miljön och städa upp efter vår generation
- nationalekonomin kunde dra nytta av att ny miljöteknologi, som skulle uppstå för reningsanläggningarna, skulle ges större möjligheter.

2. FÖRSKJUT TYNGDPUNKTEN INOM STATS BESKATTNINGEN FRÅN SKATT PÅ ARBETE MOT SKATT PÅ ENERGI OCH ANDRA NATUR-RESURSER!

Idag har vi ett överskott på arbetskraft i samhället. Det är naturligtvis inte ändamålsenligt. Trots detta beskattas arbete hårt. En sänkning av kostnaden för arbete och genom en sänkning av inkomstskatten, skulle förstås öka efterfrågan på arbete. På samma gång kunde gapet som bildas i statskassan täckas med ordentligt höjd beskattning av energi. Förändringen skulle göras neutral både med tanke på statens inkomster, och företagens (samt privatpersoners) kostnader. En sådan här förändring skulle INTE snedvrída marknaden för produktionsresurser; i priset på energi idag syns som sagt tyvärr inte de externa kostnader (till exempel framtida skador på miljö och hälsa) som energiförsörjningen orsakar.

Några av fördelarna med detta skulle vara:

För näringslivet:

- lägre lönekostnader, men högre energiräkning
- en möjlighet att spara in totalekonomiskt och sålunda ge en bättre konkurrenskraft genom en rationell energianvändning

Vissa näringar skulle få större fördelar än andra, beroende på olika grad av energiintensivitet. Den mycket energiintensiva skogsindustrin skulle drabbas hårt; här behövs specialarrangemang. Dessa kunde vara en kraftigare sänkning av lönekostnaderna, inte en lindrigare höjning av energipriset. På det sättet kunde lockbetet till energisnåla investeringar bibehållas. Förändringen får inte inverka negativt på vår internationella konkurrenskraft.

För privatpersoner:

- lägre inkomstskatt men högre energiräkning
- en möjlighet att spara in totalekonomiskt genom en rationell energianvändning

För samhället:

- lägre arbetslöshet, eftersom det idag nog finns mycket ogjort arbete, det är bara priset på arbetskraften som är konstgjort högt
- lägre energikonsumtion, eftersom återbetalningstiden på energisparande investeringar skulle bli märkbart kortare, om energipriset steg kraftigt; sålunda skulle energisnål teknologi slå igenom fortare
- en förbättrad handelsbalans, eftersom över 70% av den energi vi idag använder är utländsk; storleksordningen på energiräkningarna utomlands är 10 miljarder per år

Så här skulle det inbördes förhållandet mellan efterfrågan på dessa resurser förskjutas i en för oss alla mera ändamålsenlig riktning.

3. GE NATIONALEKONOMISKA FÖRDELAR ETT VÄRDE VID BESKATTNINGEN AV OLIKA ENERGIKÄLLOR!

För att de bästa alternativen samhällsekonomiskt sett skall bli konkurrenskraftiga, måste också nationalekonomiska aspekter beaktas. Dessa är närmast de olika alternativens sysselsättande effekter, samt deras effekter på handelsbalansen. De alternativ, närmast el- och värmeproduktion baserad på inhemska bränslen, som kräver relativt sett mindre investeringar men högre arbetskraftskostnader, borde i dagens läge prioriteras. Likaså borde inhemska investeringar gynnas framom utländska. På det här sättet kunde de negativa effekterna två av de största problemen i vår nationalekonomi idag, den stora arbetslösheten och utlandsskulden, minskas. Därför bör inhemska bränslen också i fortsättningen gynnas. En annan fördel är den flexibilitet som uppnås genom relativt sett små investeringar men stora rörliga kostnader. Då vårt energibehov framöver idag är mycket svårt att uppskatta, skulle det vara dumt att binda stora kapital vid en investering, som sedan måste användas för att vara lönsam. Genom att gynna småskalig kraftproduktion med inhemska bränslen kunde också både skogs- och lantbruket ges nya möjligheter; vi måste inse att en strukturomvandling håller på att ske inom dessa branscher.

En mark satsad på inhemsk arbetskraft är mycket mera värd för nationalekonomin

än en mark satsad på ett utländskt kraftverk/bränsle!

4. ÖKA ENERGIMEDVETENHETEN HOS PRIVATPERSONER OCH FÖRETAG — ENDAST DÅ KAN ENERGI SPARAS!

Det är viktigt att en rationell energianvändning uppmuntras. Det ska verkligen synas i plånboken för den som vill spara. Samtidigt är det av största betydelse att information om energiproblematiken ges. Eftersom vi ännu inte har en hållbar energiförsörjning, måste vi på något sätt spara energi. Flera undersökningar har gjorts för att beräkna sparpotentialen inom energihushållningen. Bland annat har tekn.lic. Jouko Petäjäns kommit till att ett införande av minimikostnadsprincipen (Jouko Petäjä: Least cost -suunnittelu kansallisessa energiapolitiikassa) inom hela energiförsörjningen i utvidgad form skulle leda till en minskning av elektricitetsförbrukningen med 16 Twh per år, dvs en fjärdedel av landets konsumtion. Denna princip utgår bland annat från att alla kostnader och alternativ i energiförsörjningen beaktas. Det är ofta billigare att investera i energisparande apparatur, än i tilläggskapacitet för energiproduktion.

Några viktiga punkter:

- **Tariffsystemet borde gynna energisparande, inte hämma det!**

Detta kunde göras t.ex. genom att tariffsystemet för debitering av energi graderas, så att energipriset stiger med konsumtionen. Idag är situationen den omvända, en hög fast kostnad (anslutningsavgift + fast årsavgift) och en låg rörlig kostnad (debiteringen per kWh) gynnar definitivt INTE energisparande. Här är det dock svårt att få marknadskrafterna att verka i en samhällsnyttig riktning, marknadsekonomi fungerar ju så att stora konsumenter kan dra nytta av mängdrabatter. Vi måste dock försöka göra inbesparingar i energikonsumtionen lockande.

- **Konsumentens inbesparingar skall synas för honom själv!**

Ett annat typiskt, om en litet, exempel på en negativ uppmuntran är att många höghuslägenheter inte får sin egen energiräkning på basen av lägenhetens konsumtion, utan en i förväg bestämd räkning baserad på hela fastighetens medelkonsumtion året innan. Om hela bostadsbolaget är med och delar på en enskild konsumentens inbesparingar, är det inte särskilt lockande ekonomiskt sätt att spara energi.

- **Vi måste få ner topparna inom elektricitetskonsumtionen!**

Energikonsumtionen hos oss är mycket ojämn. Under den kallaste vinterdagen behövs det mångdubbelt mer energi än under en varm semesterdag under sommaren. Kraftverkskapaciteten måste ändå rättas efter den timme, då konsumtionen är som störst. Detta eftersom elektricitet i stora mängder tyvärr inte ännu idag kan lagras på ett ekonomiskt vettigt sätt. Därför har vi sådan kapacitet som används mycket sällan.

Med information och ekonomiska styrmedel kan man minska "flexibel" konsumtion under de tidpunkter, då toppeffekt behövs. Det vill säga, om elpriset var mångdubbelt högre under de timmar då totalkonsumtionen är som störst, så skulle framförallt privatpersoner i mån om möjlighet välja en annan tidpunkt för sin konsumtion. Man kan resonera som så, att ett (eller till och med flera) kraftverk bara finns till för några tiotal timmars behov. Därför är ju denna toppeffekt egentligen otroligt dyr, vilket också borde synas i konsumentpriset.

- **Använd inte elektricitet till uppvärmning där andra möjligheter finns!**

Finland har varit och är ett föregångsland då det gäller kombinerad kraftproduktion, där både elektricitet alstras och värme tas till vara. Det skall vi fortsätta med! På det här sättet kan 85-90% av energiinnehållet i primärenergien tas till vara, till exempel 29% el och 56% värme. Förhållandet kan också ge en något större andel el, dock så att den totala verkningsgraden sjunker. I extremfallet då endast elektricitet produceras kan cirka 35-40 % av energiinnehållet tas tillvara, resten av energin från dylika så kallade kondenskraftverk går närmast ut i havet.

Därför är det vettigt att sträva efter att använda fjärrvärme för uppvärmning, och reservera elektriciteten för andra ändamål. Den är en alldeles för långt förädlad energiform för att användas för uppvärmning.

På glesbygden är förstås situationen en annan, då det inte lönar sig att bygga ut fjärrvärmenätet. Valet står då ofta — idag då vi blivit för bekväma för att använda ved som huvudvärmekälla — mellan en egen oljepanna, med hög verkningsgrad, men helt orenade utsläpp, och elektricitet, med låg verkningsgrad (i kraftverket) men med bättre rening av utsläppen, förutom då det gäller toppeffekterna.

5. LIBERALISERA ENERGIMARKNADEN!

Om beslutsfattarna lyckas åstadkomma ett ekonomiskt styrsystem, som gynnar en samhällsnyttig energiförsörjning, behövs det bara en fungerande marknad som tar oss dit. I en fungerande marknad ingår INTE monopol. Om mindre producenter ges rätt att sälja elektricitet till det gemensamma nätet, skulle en sundare konkurrens kunna uppstå.

6. ÖKA SATSNINGARNA PÅ FORSKNING OCH UTVECKLING!

Vi måste skapa förutom ekonomiska också tekniska förutsättningar för en utveckling mot ett idealt energisamhälle. Detta kan vi göra bl.a. genom kraftigt ökad forskning och utveckling inom alla potentiella rena och förnyelsebara energikällor. Det mål vi strävar till kan sammanfattas:

A. Energi skall produceras med möjligast små effekter på miljön och människors

hälsa; slutmålet skall vara en energiproduktion som inte belastar miljön eller hälsan överhuvudtaget.

B. Energi skall produceras möjligast säkert.

C. Energi skall produceras möjligast billigt, dock så att priset täcker alla kostnader som produktionen orsakar, också eventuella framtida kostnader för samhället; vi måste alltså vara beredda att betala för oss idag, inte lämna halva räkningen åt morgondagens generation

D. Det skall finnas tillräckligt med energi för både privat och industriell konsumtion, så att användningen inte behöver regleras

Vår klara standpunkt är, att målsättning A och B prioriteras framom C.

Dessa målsättningar kommer naturligtvis inte att uppnås på väldigt länge. Detta i våra ögon ideala energisamhälle skulle innebära följande nedskärningar jämfört med dagens energiförsörjning:

- ett fullständigt upphörande av användningen av kärnkraft i dess nuvarande form
- ett fullständigt upphörande av användningen av fossila bränslen, så att effekterna av den växthuseffekt vi startat kan minimeras

I stället skulle el och värme i första hand produceras med hjälp av den energi som kontinuerligt strömmar in från solen. Detta är inte något ouppnåeligt mål, redan idag är ca 24% av den i Finland konsumerade energin förnyelsebar, dvs grundar sig på den enorma energimängd som flödar in från solen varje dag. Den här andelen har vi främst att tacka vårt gröna guld för, ca 15% av hela vår energikonsumtion produceras med hjälp av träbaserade bränslen, resten av den förnyelsebara energin fås i huvudsak genom vattenkraft. Vattenkraften är relativt långt utbyggd, någon expansion av den är inte ändamålsenlig i Finland. I framtiden finns det rum också för bland annat direkt solenergi, både i form av fotoelektrisk effekt och solvärme, samt vindkraft och jordvärme.

7. FINLAND BÖR VERKA OCKSÅ INTERNATIONELLT!

Problemen med energiförsörjningen är ju ingalunda speciella bara för Finland, de är i allra högsta grad globala. Internationellt samarbete behövs på flera områden:

A. VI MÅSTE GYNNA MILJÖINVESTERINGAR I DE FORNA ÖSTLÄNDERNA.

Idag, då vi åtminstone kommit på god väg med reningen av framför allt svavelutsläpp på hemmaplan, måste vi också inse de konsekvenserna av det faktum, att största delen av de sura regnen kommer utomlands ifrån. Faktum är, att det kanske till och med är

billigare att minska nedfallet hos oss genom investeringar utanför gränserna än innanför dem! Vi måste hjälpa till där det inte finns ekonomiska möjligheter till miljöinvesteringar.

B. VI MÅSTE FORTSÄTTA ATT GYNNA ETT INTERNATIONELLT SAMARBETE FÖR EN MINSKNING AV ENERGIFÖRSÖRJNINGENS NEGATIVA INVERKAN PÅ MILJÖN.

Avtal om nedskärningar av utsläpp olika länder emellan måste undertecknas också i fortsättningen. Avtal om minskning av svavel- och kväveoxider finns redan. Uppföljningen av dem är också viktig. Avtalen borde innehålla något slags "straff", till exempel ekonomiskt, för de länder som inte håller vad de lovat. Finland bör verka för att ett avtal om en minskning av också koldioxidutsläppen fås till stånd.

C. VI BÖR UTVECKLA EN NORDISK ENERGIMARKNAD

I takt med att energimarknaden liberaliseras, kommer också frågan upp om elektricitet friare kunde säljas länder emellan. Ett visst samarbete mellan Finland, Sverige och Norge finns redan; då någon har tillfällig brist på el, hjälper de andra till i mån av möjlighet. Detta samarbete kunde vidareutvecklas att omfatta det otal möjligheter som ett samarbete Island erbjuder.

Slutligen anser Svensk Ungdom

att tyngdpunkten inom statsbeskattningen bör förskjutas från skatt på arbete mot skatt på energi och andra naturresurser

att kraftiga skatter på utsläpp av koldioxid, svaveldioxid och kväveoxider införs

att resurser satsas på att öka energimedvetenheten hos privatpersoner och företag -endast då kan energi sparas

att möjligheterna till avreglering av energimarknaden undersöks och verkställs så fort som möjligt

att satsningarna på forskning och utveckling ökas

att tariffsystemet bör ändras så att det gynnar energisparandet

att inhemska bränslen fortsättningsvis gynnas skatteekonomiskt

att Finland fortsätter att verka för internationellt samarbete för en minskning av energiförsörjningens negativa effekter.